

Respons

Burundi: Demobilisering og stabilisering?

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan er sikkerhetssituasjonen i de vestlige provinsene som tidligere har vært påvirket av konflikten mellom FNL og myndighetene?
- Hvordan er situasjonen for opposisjonelle?

Sikkerhet og voldsbruk

Ifølge FN har det vært en viss bedring av sikkerhetssituasjonen i de nordvestlige fylkene Bujumbura Rural, Bubanza og Cibitoke i løpet av 2009. Dette har skjedd i takt med fredsprosessen mellom FNL og regjeringen hvor demobilisering og reintegrering av opprørs soldater, og omdanningen av FNL til et politisk parti,¹ har bidratt til endringen (UN Secretary General 2009). Denne utviklingen gjenspeiles også i FNs sikkerhetsvurdering, hvor situasjonen i Bujumbura Rural og Bubanza, i likhet med resten av landet, nå er klassifisert i fase 3, en nedjustering fra fase 4.²

I sin årsrapport for 2008 opplyser den lokale menneskerettighetsorganisasjonen Iteka at de og to andre organisasjoner som blant annet arbeider med kvinnerelatert vold, registrerte totalt 3078 voldtekter i løpet av 2008.³ Organisasjonen registrerte også 616 drap i løpet av fjoråret.⁴

¹ FNL søkte godkjenning som politisk parti 30. januar 2009. Under en offisiell seremoni 18. april overleverte FNLs formann Agathon Rwasa våpnene sine og registrerte seg for demobilisering. 21. april ble avvæpningen av FNL formelt bekreftet av Office of Facilitation (en enhet som har hatt som oppgave å tilrettelegge for iverksettingen av fredsavtalen mellom partene), og innenriksdepartementet godkjente FNL som politisk parti. Som følge av dette skal 3 500 FNL-soldater integreres i hæren og sikkerhetsstyrkene, 5 000 skal demobiliseres og 11 000, hvorav 1 000 kvinner, har fått status som tilknyttet bevegelsen og kvalifiserer dermed til økonomisk støtte for å returnere til hjemstedene sine. Returassistanseprogrammet startet 6. mai, og ble avsluttet 15. juli 2009 (Burundi Political Directorate 2009).

² FN-systemets organ Department of Safety and Security (UNDSS) sine utplasserte medarbeidere overvåker sikkerhetssituasjonen i konfliktområder hvor FN-personell er engasjert. De foretar vurderinger og sikkerhetsanalyser beregnet på FN-ansatte og andre internasjonale organisasjoner som arbeider i det aktuelle landet. Sikkerhetsnivået for utsendte medarbeidere klassifiseres etter følgende system: Fase 1: Forsiktighet skal utvises, Fase 2: Begrenset bevegelsesfrihet Fase 3: Omlegging/forflytning, Fase 4: Suspending av programmer og Fase 5: Evakuering.

³ Til sammenligning ble 940 voldtekter anmeldt i Norge i 2008. En annen sammenligning er Kenyas kriminalstatistikk (Kenya Police 2009) som viser at 627 voldtekter ble anmeldt i 2008 (landet har ca. 31 millioner innbyggere, mens folketallet i Burundi ligger på ca. 8 millioner). Det er mørketall i alle land når det gjelder voldtekt, og i både Burundi og Kenya vil

Respons **Burundi: Demobilisering og stabilisering?**

Bujumbura by⁵ toppet denne statistikken med i overkant av 70 drepte, fulgt av Bubanza, Gitega, Cancuzo og Bujumbura Rural. Bakgrunnen for disse drapene var ifølge ITEKA (2009) først og fremst bandittvirksomhet – ca. 300 drap tilskrives ordinære kriminelle forhold, i underkant av 50 personer ble drept av politiet, ca. 50 personer ble drept av militære, ca 100 personer ble drept av ukjente gjerningspersoner og ca. 50 personer ble drept av FNL.

Til tross for noe forbedret sikkerhet påpeker FNs generalsekretær (UN Secretary General 2009) at kriminalitet utøvet av tidligere opprørssoldater, antatte FNL-tilhengere, medlemmer av sikkerhetsstyrkene og ukjente gjerningspersoner fortsatt forekommer over *hele* landet. Hendelsene omfatter drap, bortføringer, voldtekt, ran, granatangrep og vold i forbindelse med landkonflikter. Det er også rapportert om flere hendelser i forbindelse med demobiliseringen av FNL-soldater.

Reaksjoner mot opposisjonelle og regimekritikere

Både FNs generalsekretær Ban Ki-Moon og FNs uavhengige ekspert på menneskerettigheter i Burundi, Akich Okola, peker på at burundiske myndigheter må forhindre trakasseringen og angrepene på opposisjonelle, journalister og andre regimekritiske medlemmer av det sivile samfunnet (BINUB 2008; UN Secretary General 2009). Arrestasjonen av MSD-lederen Alexis Sinduhije og flere av hans tilhengere i november 2008,⁶ og drapet på korrupsjonsjegeren Ernest Manirumva i april 2009, vakte stor oppmerksomhet og fordømmelse både lokalt og internasjonalt. Okola uttalte i en pressemelding 17. april 2009 at drapet på Manirumva understreker at ytringsfriheten i Burundi er under press, og at kritiske røster er i faresonen (BINUB 2009c). Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch redegjør i sin rapport *Pursuit of power. Political violence and repression in Burundi* (2009) blant annet for angrepene på politiske motstandere fra flere partier:

Particularly in the case of the CNDD-FDD, democratic opponents from across the political spectrum have also been targets of abuse. With the CNDD-FDD and the FNL, both predominantly Hutu, now competing alongside other parties for the electoral support of Burundi's majority Hutu population, progress in the peace process may alter some of the parameters of one context for human rights abuse—CNDD-FDD/FNL competition—but is not a safeguard against continuing violence, intimidation, and repression.

Over recent years, including in the first few months of 2009, state agents and unofficial proxies acting with the complicity of administrative officials and security forces have carried out killings, beatings, arrests, and other acts of intimidation, and have enforced further limits on the freedom of association. The majority of incidents have been taking place either in the poor outskirts of the capital or in rural areas and small towns. Government officials have done little to investigate incidents or bring perpetrators to justice (HRW 2009, s. 5).

mange kvinner unnlate å anmelde voldtekt, både på grunn av frykt for stigmatisering og fordi folk flest har lite tiltro til politiet.

⁴ 34 drap ble begått i Norge i 2008 (SSB 2009). I Kenya ble 1248 mord begått i 2008 (Kenya Police 2009).

⁵ Det bor ca. 500 000 mennesker i hovedstaden.

⁶ MSD, Mouvement pour la Solidarité et la Démocratie/Movement for Solidarity and Democracy.

Respons **Burundi: Demobilisering og stabilisering?**

Organisasjonen redegjør for 23 politisk motiverte drap i perioden januar 2008 til april 2009.⁷ De drepte var medlemmer eller hadde tillitsverv i FNL, FRODEBU og CNDD-FDD. Et par av de drepte var familiemedlemmer til partimedlemmer.

FNs generalsekretær sin representant for Burundi, Youssef Mahmoud, sa i sin redegjørelse for Sikkerhetsrådet 10. juni 2009 at man til tross for politiske fremskritt blant annet knyttet til myndighetenes registrering av MSD, er bekymret over den vedvarende trakasseringen av opposisjonspartiene (BINUB 2009b). Mange frykter også at demobiliseringsprosessen har ekskludert et større antall FNL-medlemmer fra å motta økonomiske støtte. Frustrasjon over dette kan skape nye spenninger og konflikter (BINUB 2009a).

Flere observatører, deriblant HRW, gir også uttrykk for at situasjonen frem mot valgene i 2010 trolig vil tilspisse seg:

The continued use of what one citizen described to Human Rights Watch as “the logic of the gun” by CNDD-FDD and the FNL, as well as the government’s failure to move purposefully towards the rule of law in the three years since it took power, raises fear that human rights abuses will escalate with the approach of elections in 2010. CNDD-FDD and the FNL have proved all too ready to commit abuses in efforts to dominate the political landscape, eliminate competitors, and assert power (HRW 2009, s. 9).

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

- Burundi Political Directorate (2009, 9. juli). *Communique of the Political Directorate on the the processing of adults associated with the FNL*. Bujumbura: Political Directorate. Tilgjengelig fra <http://binub.turretdev.com/en/images/articles/DP97E.pdf> [lastet ned 29. juli 2009]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2009, 3. juni). *Pursuit of power. Political violence and repression in Burundi*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/burundi0509web.pdf> [lastet ned 31. juli 2009].
- Kenya Police (2009). *Crime Statistics 2008*. Nairobi: Kenya Police. Tilgjengelig fra <http://www.kenyapolice.go.ke/resources/2008%20Crime%20Statistics.pdf> [lastet ned 31. juli 2009].
- Iteka, dvs. Ligue Burundaise des droits de l’Homme (2009). *Rapport annuel 2008 sur la situation des droits de l’homme au Burundi*. Bujumbura: Iteka. Tilgjengelig fra http://www.ligue-iteka.africa-web.org/article.php3?id_article=3380 [lastet ned 31. juli 2009].

⁷ Disse drapene inngår i Itekas tallmateriale.

- SSB, dvs. Statistisk sentralbyrå (2009). *Lovbrudd anmeldt, etter type lovbrudd. 1993-2008*. Oslo: SSB. Tilgjengelig fra http://www.ssb.no/emner/03/05/a_krim_tab/tab/tab-2009-03-17-04.html [lastet ned 31. juli 2009].
- BINUB, dvs. United Nations Integrated Office in Burundi (2008, 2. desember). *Freedom of expression endangered in Burundi, UN human rights expert says*. Bujumbura: BINUB. Tilgjengelig fra http://binub.turretdev.com/en/index.php?option=com_content&task=view&id=335&Itemid=42 [lastet ned 31. juli 2009].
- BINUB (2009a, 2. mai). *Dangerous demobilisation gaps*. Bujumbura: BINUB. Tilgjengelig fra http://binub.turretdev.com/en/index.php?option=com_content&task=view&id=360&Itemid=42 [lastet ned 31. juli 2009].
- BINUB (2009b, 10. juni) *Security Council hears of progress in peace process, upcoming elections*. Bujumbura: BINUB. Tilgjengelig fra http://binub.turretdev.com/en/index.php?option=com_content&task=view&id=365&Itemid=42 [lastet ned 31. juli 2009].
- BINUB (2009c, 17. april). *UN rights expert outraged by the murder of anti-corruption activist*. Bujumbura: BINUB. Tilgjengelig fra http://binub.turretdev.com/en/index.php?option=com_content&task=view&id=356&Itemid=42 [lastet ned 31. juli 2009].
- UN Secretary General (2009, 22. mai). *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Office in Burundi*. New York: UN Secretary General. Tilgjengelig fra <http://binub.turretdev.com/en/images/articles/5reportE.pdf> [lastet ned 31. juli 2009].

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.